

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA ONLAYN TA'LIM PLATFORMALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Najimova Amina Ismatillayevna

Navoiy davlat universiteti

Boshlang'ich ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 12.11.2025

Revised: 13.11.2025

Accepted: 14.11.2025

KALIT SO'ZLAR:

*onlayn ta'lim,
boshlang'ich ta'lim,
bo'lajak o'qituvchi,
raqamli kompetensiya,
masofaviy o'qitish,
onlayn platformalar,
pedagogik texnologiya,
interaktiv ta'lim,
elektron resurslar,
virtual o'quv muhiti.*

Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida onlayn ta'lim platformalaridan foydalanishning pedagogik, metodik va texnologik asoslari tahlil qilingan. Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, masofaviy va virtual ta'lim muhiti imkoniyatlaridan samarali foydalanishning ustuvor yo'nalishlari yoritilgan. Onlayn platformalarning didaktik vazifalari — o'quv jarayonini individuallashtirish, ta'limni vizuallashtirish, interaktiv topshiriqlar orqali bilimni mustahkamlash hamda o'qituvchilarda raqamli, metodik, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslar ko'rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari onlayn platformalardan muntazam foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning darsga tayyorgarlik sifatini, axborot izlash va qayta ishlash tezligini, dars loyihalarining innovatsionligini sezilarli darajada oshirishini tasdiqlaydi. Shuningdek, Ziyonet, Google Classroom, Moodle, Coursera va Khan Academy kabi platformalarning boshlang'ich ta'lim yo'nalishida qo'llanishi samaradorlikka ega ekani ilmiy tahlillar asosida asoslab berilgan.

Kirish. Bugungi globallashtirish jarayonida ta'lim tizimi raqamli transformatsiya bosqichini boshdan kechirmoqda. Onlayn ta'lim platformalari, masofaviy o'qitish tizimlari va virtual o'quv muhiti pedagog kadrlar tayyorlashda asosiy vositaga aylangan. Xususan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayoni zamonaviy raqamli ko'nikmalarni shakllantirishni talab etadi. Chunki boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan ishlashda qiziqarli, vizual, interfaol va mediamahsulotlarga boy metodlardan foydalanish o'qituvchining kasbiy mahoratini belgilaydi.

Onlayn ta'lim — raqamli muhit orqali bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan ta'lim jarayoni bo'lib, u o'qituvchilarning mustaqil o'qish, axborotni izlash va

o'z ustida ishlash kompetensiyalarini rivojlantiradi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda onlayn platformalarning asosiy didaktik vazifalari quyidagilardan iborat [1]:

- o'quv jarayonini individuallashtirish;
- o'quv materiallarini vizuallashtirish;
- interaktiv topshiriqlar orqali bilimni mustahkamlash;
- o'qituvchining tanqidiy, kreativ va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish;
- masofaviy hamkorlik va tajriba almashish imkoniyatini yaratish.

Shu bois, onlayn platformalar zamonaviy pedagogik ta'limning asosiy tarkibiy qismiga aylanmoqda.

Asosiy qism. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi ko'p funksiyali pedagog bo'lib, undan metodik, psixologik, kommunikativ va raqamli kompetensiyalar talab qilinadi. Onlayn ta'lim platformalaridan foydalanish ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishga samarali ta'sir ko'rsatadi:

- **Raqamli kompetensiya** — elektron darsliklar yaratish, testlar tuzish, onlayn baholash, Google Classroom, Moodle kabi tizimlardan foydalanish orqali shakllanadi.
- **Metodik kompetensiya** — interaktiv topshiriqlar, elektron dars ishlanmalari, videodarslar orqali dars loyihalash ko'nikmasi mustahkamlanadi.
- **Kommunikativ kompetensiya** — virtual muhitda muloqot, onlayn forumlar va guruh ishlari orqali rivojlanadi.
- **Ijodiy kompetensiya** — raqamli ta'lim vositalari yordamida o'quv jarayonini innovatsion yondashuvlar bilan boyitish imkoniyati tug'iladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, onlayn platformalardan muntazam foydalangan bo'lajak o'qituvchilarning darsga tayyorgarlik sifati oshadi, axborot izlash, saralash va qayta ishlash jarayoni tezlashadi, dars loyihalarining mazmuni esa innovatsion yondashuvlar bilan boyiydi.

Quyidagi platformalar boshlang'ich ta'lim yo'nalishidagi talabalar uchun ayniqsa foydalidir (1-jadvalga qarang):

ZiyoNET — mahalliy ta'lim resurslari, elektron kutubxona, videodarslar, metodik qo'llanmalar.

Google Classroom — topshiriqlar yaratish, baholash, guruhlar bilan ishlash, tezkor teskari aloqa.

Moodle — elektron kurslar yaratish, testlar, reyting tizimi va o'quv jarayonini boshqarish.

Coursera — xalqaro universitetlar kurslari, pedagogika va psixologiya bo'yicha qo'shimcha malaka oshirish.

Khan Academy — matematika, til, fanlar bo'yicha bepul videodarslar va mashqlar.

Udemy — boshlang'ich ta'lim metodikasi, interaktiv dars yaratish, IT asoslari bo'yicha kurslar.

Duolingo — boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda til o'rgatish metodlarining zamonaviy vositasi.

Phet Interactive Simulations — fan va matematika bo'yicha interaktiv simulyatsiyalar, tajribalar va vizual o'qitish.

Quizizz — test, viktorina, o'yinli topshiriqlar yaratish, o'quv jarayonini gamifikatsiya qilish.

Edmodo — o'qituvchi-talaba o'zaro muloqoti, topshiriqlar, onlayn jurnallar va ta'limiy hamjamiyatlari.

Ushbu platformalar o'quv jarayonini samarali tashkil etish bilan birga, talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini kuchaytiradi, ularda tashabbuskorlik va mas'uliyatni oshiradi.

1-jadval.

Platforma	Kontent turi	Interaktivlik	Baholash	Boshlang'ich ta'limga mosligi	Afzalliklari
ZiyoNET	Darslik, videodars	O'rta	Bor	Juda mos	Mahalliy resurslar
Google Classroom	Topshiriq, chat	Yuqori	Bor	Mos	O'qituvchi boshqaruvi kuchli
Moodle	Kurs, test	Yuqori	Juda kuchli	Mos	Keng funktsionallik
Coursera	Professional kurslar	O'rta	Sertifikat	Qisman mos	Xalqaro sifat
Khan Academy	Mashq + video	Yuqori	Avto-baholash	Juda mos	Matematika ni yaxshi o'rgatadi
Udemy	Amaliy videokurs	O'rta	Qisman	Mos	Ko'p amaliy darslar
Duolingo	Til o'rgatish o'yini	Juda yuqori	Ball tizimi	Juda mos	Bolalar uchun qulay
Phet	Tajriba simulyatsiyalari	Juda yuqori	Yo'q	Juda mos	Murakkab fanlarni oson qiladi
Quizizz	O'yinli testlar	Juda yuqori	Bor	Juda mos	Qiziqarli gamifikatsiya
Edmodo	Sinf tarmog'i	Yuqori	Bor	Mos	Ota-onalar bilan aloqa

1-jadval. Onlayn platformalarning qiyosiy jadvali

Onlayn platformalardan foydalanish samaradorligi quyidagi ko'rsatkichlar orqali namoyon bo'ladi:

- o'quv materiallarini o'zlashtirish darajasining oshishi;
- talabalarning vaqt va joydan qat'i nazar ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishi;
- o'qitishning interaktiv va ijodiy uslublarini qo'llash samaradorligi;
- dars jarayonida multimediya va simulyatsiyalardan foydalanish imkoniyati;
- o'qituvchi va talaba o'rtasida tezkor aloqa va monitoringning kuchayishi.

Bu omillar pedagogik ta'limning sifat parametrlarini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida onlayn ta'lim platformalaridan foydalanish yuqori samaradorlikka ega bo'lib, talabalarda raqamli kompetensiyalarni shakllantirish, metodik tayyorgarlikni mustahkamlash, ijodkorlik va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Onlayn platformalar ta'lim jarayonini individuallashtirish, interaktiv yondashuvlarni joriy etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu jihatdan, ularning pedagogik ta'lim dasturlariga chuqur integratsiyasi ta'lim sifatini oshirishning muhim shartidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Elmurodov J.A. Umumiy o'rta ta'lim muassasalari uchun ochiq axborot-ta'lim muhitini yaratish va joriy etish metodikasini takomillashtirish // Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (Doctor of Philosophy) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – Toshkent, 2020. – 143 b.

2. Elmuratova D.M. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlash (Tabiatshunoslik o'qitish metodikasi misolida) // Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Guliston, 2020. – 48 b.

3. To'raboyeva M.R. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining shaxsiy-kreativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi // Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Farg'ona– 2022. – 56 b.

4. Turdibayev D.X. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasi // Pedagogika fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiya. – Nukus, 2024. – 199 b.